

# MOFTUL ROMÂN

I E S E D E D O U Ă O R I P E S Ă P T Ă M Î N Ă I L U S T R A T

Anul I – NR. 13	- B U C U R E Ş T I -	Un număr 15 bani
Director I.L. CARAGIALE	Administrația : Strada Karageorgevici 14	Prim - Redactor A. BACALBAŞA



“Moftul român” nu e un moft!  
**Moftul român** a fost o revistă umoristică înființată de Ion Luca Caragiale în ianuarie 1893, după ce acesta se retrăsese din ziaristică (la sfârșitul anului 1889). Publicația era subintitulată ironic „*Revistă spiritistă națională, organ pentru răspândirea științelor oculte în Dacia Traiană*”. Redactor șef (“prim redactor”) a fost numit Anton Bacalbașa. În **Moftul român** au fost publicate unele dintre cele mai valoroase schițe ale lui Caragiale. Începând cu numărul 11, revista a devenit ilustrată, în ea publicându-se și caricaturi. **Moftul român** a apărut, cu unele întreruperi, până în anul 1902. Printre colaboratorii de marcă ai publicației s-au numărat Teleor, Emil Gârleanu, I. Al. Brătescu-Voinești, Alexandru Cazaban. În cadrul liniei generale de satiră, o direcție specială a revistei era aceea la adresa presei din vremea lui Caragiale, a cărei contribuție majoră la tâmpirea poporului a fost sancționată fără milă de **Moftul român**.

În varianta actuală – care nu este un moft! - Moftul Român va fi, pe de o parte, o evocare constantă a vechii publicații (prin preluarea unor texte apărute la vremea aceea), iar pe de altă parte o semnalare a mofturilor contemporane, care acum se numesc “fițe”. Le vom semnala așadar și le vom trata ca atare. Ca un pandant la “mofturi”, revista va promova, de fapt, “chestiile serioase”, care țin de lumea spectacolului, a literaturii, a culturii în general, dar și de mentalitate și atitudine. Să ne urăm succes!

Miron Manega - coordonator editorial și autor de concept

S-a născut la 1 februarie 1852, în satul Haimanale, care îi poartă numele, fiind primul născut al lui Luca Caragiale și al Ecaterinei. Tatăl său, Luca (1812 - 1870), și frații acestuia, Costache și Iorgu, s-au născut la Constantinopol, fiind fiii lui Ștefan, un bucătar angajat la sfârșitul anului 1812 de Ioan Vodă Caragea în suita sa.

Atras de teatru, Luca s-a căsătorit în 1839 cu actrița și cântăreața Caloropoulos, de care s-a despărțit, fără a divorța vreodată, întemeindu-și o familie statornică cu brașoveanca Ecaterina, fiica negustorului grec Luca Chiriac Caraboas.

Primele studii le-a făcut în 1859 și 1860 cu părintele Marinache, de la Biserica Sf. Gheorghe din Ploiești, iar până în 1864 a urmat clasele primare II-V, la Școala Domnească din Ploiești, unde l-a avut învățător pe Bazil Drăgoșescu. Până în 1867 a urmat trei clase la Gimnaziul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, iar în 1868 a terminat clasa a V-a liceală la București. Caragiale a absolvit Gimnaziul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, pe care l-a numit, în Grand Hôtel „Victoria Română”, orașul său natal. Singurul institutor de care autorul Momentelor și-a adus aminte cu recunoștință a fost ardeleanul Bazil Drăgoșescu, acela care în schița memorialistică După 50 de ani l-a primit în clasă pe voievodul Unirii.

Adolescentul Iancu a început să scrie poezii în taină, dar înainte de debutul literar a fost fascinat de performanțele teatrale ale unchiului său, Iorgu Caragiale, actor și șef de trupă, fixată la București sau ambulantă. În 1868 a obținut de la tatăl său autorizația de a frecventa Conservatorul de Artă Dramatică, în care fratele acestuia, Costache, preda la clasa de declamație și mimică. În 1870 a fost nevoit să abandoneze proiectul actoriei și s-a mutat cu familia la București, luându-și cu seriozitate în primire obligațiile unui bun șef de familie. În același an a fost numit copist la Tribunalul Prahova.

Începutul activității jurnalistice a lui Caragiale poate fi datat, cu probabilitate, în luna octombrie 1873, la ziarul *Telegraful*, din București, unde ar fi publicat rubrica de anecdote intitulată *Curiozități*. Aproximativ este confirmată, cu certitudine, odată cu colaborarea la revista *Ghimpele*, unde și-ar fi semnat unele dintre cronici cu pseudonimele: *Car* și *Policar*, în care sunt vizibile vioiciunea și verva de bună calitate. Numele întreg îi apare la publicarea la 1 octombrie 1874 a poemului *Versuri* în *Revista contemporană*. În numărul din luna decembrie 1874 al revistei, numele lui Caragiale a apărut trecut printre numele scriitorilor care formau „comitetul redacțional”. Un moment esențial l-a constituit colaborarea la *Revista contemporană*, la 4 octombrie 1874, cu trei pagini de poezie semnate *I. L. Caragiale*. Gazetăria propriu-zisă și l-a revendicat însă de la apariția bisăptămânalului *Alegătorul liber*, al cărui girant responsabil a fost în anii 1875 - 1876. În lunile mai și iunie 1877, Caragiale a redactat singur șase numere din „*foița hazlie și populară*”, *Claponul*. Între anii 1876 și 1877 a fost corector la *Unirea democratică*.



*Silabă vastă cu nețarmurit cuprins, în tine încap așa de comod nenumărate înțelesuri: bucurii și necazuri, merit și infamie, vină și pătenie, drept, datorie, sentimente, interese, convingeri, politică, ciură, eclipsă de lună și de minte, trecut, prezent, viitor – toate, toate cu un singur cuvânt le numim noi românii moderni, scurt: MOFT*

### **Debut extraordinar:**

***Domnul Mariu Chicoș Rostogan, distinsul nostru pedagog absolut, și-a început cariera printr-o memorabilă conferință didactică!***

Caragiale a fost acuzat că ar fi plagiat Năpasta după o piesă a scriitorului ungar István Kemény, intitulată „Nenorocul”. Acuzația a apărut în 1901 în două articole din Revista literară, semnate cu pseudonimul Caion. Furios, Caragiale s-a adresat presei din București, a aflat numele real al autorului (C. Al. Ionescu), l-a acționat în justiție și a câștigat fără probleme, grație pledoariei avocatului său, Barbu Ștefănescu Delavrancea. Acest fapt a condus la decizia dramaturgului de a se muta împreună cu familia sa la Berlin, în 1904, când a primit o mult așteptată și disputată moștenire de la mătușa sa, Ecaterina Cardini din Șcheii Brașovului (cunoscută ca Mumuloaia, după porecla Momulo a soțului ei), căreia afacerile imobiliare îi aduseseră mari averi.

Renunțând la tăcerea ce și-o impusese în exilul său voluntar de la Berlin, evenimentele din primăvara anului 1907, l-au determinat pe Caragiale să publice, în noiembrie 1907, la București, broșura: *1907 din primăvară până'n toamnă*, un celebru eseu referitor la cauzele și desfășurarea mării mișcări țărănești din primăvara lui 1907. Înainte de a-și publica pamfletul în broșură, Caragiale a trimis primul capitol ziarului vienez, *Die Zeit*, întâia și cea mai însemnată parte a viitoarei broșuri, care l-a publicat la 3 aprilie 1907, cu semnătura: *Un patriot român*, arătând tot ce s-a petrecut înainte și după izbucnirea revoltei țărănești din primăvara anului 1907: „Cauza dezastrului în care a căzut țara este numai - da, numai, nenorocita politică ce o fac partidele și bărbații noștri de stat, de patruzeci de ani încoace.” Barbu Delavrancea i-a scris emoționat prietenului său:

„*Desigur, 1907 al tău e o minune ca adevăr, ca artă, ca sentiment, ca judecată. Ai zugrăvit un tablou de mare maestru. Jocul infect al partidelor noastre - pe deasupra țării și în detrimentul țării - cu lăcomia nestăpânită a celor ajunși și cu îmbușnarea dizgrațioasă a celor căzuți, l-ai sintetizat așa de viu ...*”



Șeful literar al Junimii, Maiorescu, a arătat mult timp față de Caragiale o foarte vie solitudine, ceea ce a dus la o colaborare statornică timp de zece ani. Piesa *O noapte furtunoasă* a avut următoarea dedicație: „*D. Titu Maiorescu este cu adânc respect rugat să primească dedicarea acestei încercări literare, ca un semn de recunoștință și devotament ce-i poartă autorul ei*”. Caragiale a citit la Titu Maiorescu drama *Năpasta*, care a apărut la editura Haimann și a fost dedicată, în volum, doamnei Ana T. Maiorescu. În calitate de colaborator al revistei, dramaturgul a menținut relații cordiale cu toți ceilalți membri ai Junimii, îndeosebi cu Iacob Negruzzi, creatorul și redactorul *Convorbirilor literare* (Vasile Pogor, Gh. Panu, Petre Missir, căruia i-a dedicat *O scrisoare pierdută*, N. Gane).

În anii activității sale la *Convorbiri* a admirat-o pe Mite Kremnitz (cumnata lui Maiorescu), care a și tradus mai multe texte din Caragiale, în vederea publicării antologiei de literatură română în Germania. Ruptura cu Junimea a devenit definitivă în 1892, când și-a întrerupt colaborarea la *Convorbiri literare*. Ura lui împotriva vechilor prieteni literari și a lui Titu Maiorescu a devenit obsesivă. Abia peste câțiva ani, în timpul colaborării la *Epoca* (1896), fostul junimist a regretat despărțirea de Maiorescu și a evidențiat marile calități ale criticului, cu un rol de primă mărime în cultura română, alături de Hasdeu. De la Berlin, la 15 februarie 1908, de ziua de naștere a lui Maiorescu, Caragiale i-a trimis o călduroasă telegramă:

„*Din toată inima ca pe frumoasele vremi ale tinereții un bătrân școlar urează ilustrului învățător la mulți ani cu sănătate și veselie. Trăiască Maiorescu! Caragiale.*”

La răspunsul de mulțumire, Caragiale a replicat cu o altă urare:

„*Bătrânul școlar este fericit că o pornire din inimă i-a fost întâmpinată cu atâta grație din partea ilustrului și totdeauna neuitatului învățător. Încă o dată, la mulți ani, cu sănătate și veselie, trăiască Titu Maiorescu.*”

### **Căldură mare**

***Nu trebuie să aibă omul judecăți extreme, fiindcă lumea trăiește din pornire, nu prin judecată. Omul cuminte, mai cu seamă având norocul să fie sus-pus, este totdeauna îngăduitor cu lumea lui; de aceea avem și vorba veche foarte înțeleaptă: lumea n-o putem îndrepta cu umărul.***

Caragiale a fost atras de contactul cu publicul, arătând o predilecție deosebită pentru participarea la conferințe și șezători literare, frecvente în epoca sa. În acele împrejurări și-a manifestat calitățile de „causeur” fermecător și inteligent, de interpret neîntrecut al textelor sale. La Ateneul Român, instituție fondată în 1865 din inițiativa unor cărturari patrioți (Constantin Esarcu, dr. Nicolae Kretzulescu, Vasile Alexandrescu-Urechia) și care își propunea - programatic - să contribuie la răspândirea în cercuri cât mai largi a științei și a culturii, Caragiale a început să conferențeze din 1892. Dramaturgul a prezentat la Ateneu conferința *Gaște și găște*, care a provocat iritarea societății Junimea și a lui Titu Maiorescu.

La 9 mai 1893 Caragiale a ținut o conferință la clubul muncitorilor despre *Prostie și inteligență*, făcând aluzii la Maiorescu. La Buzău, la 15 martie 1896, a prezentat conferința *Prostie*, „în fața unei colosale adunări”.

Din 1898 a interpretat, la Ateneu, cu verva-i recunoscută, unele dintre *Momentele sale*, încredințate publicului mai ales în cotidianul *Universul* (27 septembrie 1899). În seria conferințelor științifice și culturale (care aveau loc, de regulă, joia și duminica seara), Caragiale era programat cu „lecturi literare”, la 9 ianuarie 1900, presa bucureșteană înregistrând cu entuziasm evenimentul:

„*O conferință a eminentului nostru prozator este un adevărat și fericit eveniment literar*”



### **Un pedagog de școală nouă**

***Aflați-mi, iubiți cititori, o pozițiune mai dificilă și mai încurcată decât a unui redactor ca mine, care este dator să vă dăruiască în fiecare săptămână câte două coloane. Mărturisesc că nu știu ce să vă scriu. Dați-mi o idee, bună sau rea, numai dați-mi una. Pe onoare vă spun, nu știu nici cum să încep. Cu ce oare să vă serv?***



Caragiale a fost și director al Teatrului Național din București. Titu Maiorescu, ministrul Instrucțiunii Publice, ocupându-se de problema schimbării conducerii Teatrului Național, după mai multe consultări a hotărât, la 2 iulie 1888: „*Director al primului nostru teatru va fi tânărul dramaturg I. L. Caragiale*”. În vârstă de numai 36 de ani, a deschis stagiunea, la 1 octombrie 1888, cu comedia *Manevrele de toamnă*, o localizare făcută de Paul Gusty, în care interpreții au obținut succese remarcabile. Nefiind sprijinit de câțiva mari actori dramatici ai timpului (Aristizza Romanescu, Grigore Manoilescu și Constantin Nottara) și „*sabotat*” de unele ziare bucureștene, Caragiale s-a văzut nevoit să demisioneze în 1889, înainte de începerea stagiunii următoare, după ce dovedise, totuși, evidente resurse de organizator și o nebănuită energie.

De la debutul său în dramaturgie (1879) și până în 1892, Caragiale s-a bucurat de sprijinul Junimii, deși în întregul proces de afirmare a scriitorului, Junimea însăși a fost, până prin 1884 - 1885, ținta atacurilor concentrate ale adversarilor ei. Mai multe dintre adversitățile îndreptate împotriva lui Caragiale au fost cauzate și de calitatea sa de junimist și de redactor la ziarul conservator și junimist, *Timpul* (1878 - 1881).

Prima piesă a dramaturgului, *O noapte furtunoasă*, bine primită de Junimea și publicată în 1879 în *Convorbiri literare* (în care au fost publicate toate piesele sale), a beneficiat, la premieră, de atacuri deloc neglijabile. După trei ani de colaborare, Caragiale s-a retras în iulie 1881 de la *Timpul*, dar Comitetul Teatrului Național de la Iași, prezidat de Iacob Negruzzi, l-a numit director de scenă, post pe care dramaturgul l-a refuzat. A participat frecvent la ședințele Junimii, iar la întâlnirea din martie 1884, în prezența lui Alecsandri, și-a mărturisit preferința pentru poeziile lui Eminescu. La 6 octombrie a citit la aniversarea Junimii, la Iași, *O scrisoare pierdută*, a cărei premieră a avut loc la 13 noiembrie cu mare succes, în prezența reginei. În 1888 Titu Maiorescu l-a numit director al Teatrului Național din București și i-a prefațat volumul de *Teatru* (1899), cu studiul intitulat *Comediile d-lui I. L. Caragiale*.

La 9 mai 1892, Caragiale a prezentat însă la Ateneu o conferință cu titlul *Gaște și găște literare*, împotriva Junimii, determinând, împreună cu articolul *Două note*, ruptura cu Titu Maiorescu și încetarea colaborării la *Convorbiri literare*. La 18 noiembrie 1895, Petre P. Negulescu i-a scris lui Simion Mehedinți că a obținut de la Titu Maiorescu să se ceară colaborarea lui Caragiale la *Convorbiri literare*, fără reluarea însă a relațiilor personale între critic și autorul articolului *Două note*. Caragiale a reluat legătura cu Titu Maiorescu abia la 15 februarie 1908, când i-a trimis acestuia o felicitare cu prilejul zilei de naștere.

***Five o'clock pe englezește însemnează cinci ceasuri. În lumea mare, fiecare damă-și hotărăște o zi pe săptămână când primește, la ceasurile cinci după-amiază, vizite și face musafirilor tratație cu ceai; de aceea se mai zice și five o'clock tea, adică pe românește ceaiul de la cinci ceasuri.***

**Rubrica mondenă:**

***Madame Esmeralde Piscopesco, five o'clock tea tous les jeudis!***

***Caz incredibil la judecătorie:***

***O tânără și-a recuperat bunurile după ce a fost jefuită printr-o metodă extrem de ingenioasă***

***Justiție română***

Caragiale s-a bucurat de un mare respect în rândurile tuturor artiștilor și ale militanților pentru cauza națională. În acest sens sunt edificatoare câteva rânduri dintr-o scrisoare pe care Vasile Goldiș i-a trimis-o, la 26 februarie 1911, în perioada colaborării sale la *Românul*: „*Poate nici nu poți să-ți dai seama ce mare serviciu ai făcut cauzei noastre naționale. Să ne ajuți acum cu puterea de leu a d-tale la biruință. Să ne scrii. Fie articole de fond, fie vreo schiță literară, fie, în fine, orice, numai să fie ieșit din sufletul lui Caragiale și să fie iscălit numele Caragiale. Atât ne trebuie și învingerea noastră e sigură.*”



În acest timp, la Brașov, Andrei Bârseanu a introdus opera lui Caragiale în activitatea didactică și în manifestările anuale ale Societății de lectură a studenților. Printre militanții societăților culturale românești din Transilvania care l-au cunoscut pe Caragiale, s-au aflat și Valeriu Braniște, George Moroianu și Zaharia Bârsan, ultimul scriind chiar și un articol consacrat lui Caragiale la împlinirea a 25 de ani de activitate literară (1901): „*Este un fapt îmbucurător această afecțiune din partea publicului, mai ales în țara românească unde munca scriitorilor e răsplătită așa de ingrat.*”



În *Gazeta Transilvaniei* de la Brașov au apărut articole și informații despre sărbătorirea lui Caragiale la București. Cel mai important moment al legăturilor lui Caragiale cu ASTRA a fost reprezentat de adunarea generală jubiliară a

Asociațiunii, prilejuită de împlinirea a 50 de ani de activitate (Blaj, 28 - 30 august 1911). Au fost prezenți Gheorghe Pop de Băsești, Vasile Goldiș, Octavian Goga, Octavian Codru Tăslăuanu, Andrei Bârseanu, Horia Petra Petrescu. La sărbătorirea jubileului de 50 de ani de activitate a ASTREI, de la Blaj, în zilele de 14 - 17 august 1911, au participat peste patruzeci de mii de români, veniți din toate județele țării. Printre delegații trimiși de organizațiile culturale de la București s-au aflat și scriitorii: N. Iorga, G. Coșbuc, Octavian Goga, Șt. O. Iosif, Victor Eftimiu. În programul serbărilor, pe lângă expoziții, conferințe și alte acțiuni, a fost prevăzut și un zbor demonstrativ al aviatorului Aurel Vlaicu: „*Caragiale a plâns de emoție văzând cutezanța și măiestria lui Vlaicu*” (V. Eftimiu). Serbarea a fost apreciată, în ansamblu, ca „*cea mai impunătoare manifestație românească, din Transilvania, de la 1848 și până atunci*”. Au mai fost prezenți la manifestări Sextil Pușcariu și J. Urban Jarnic.

„*De la început Asociația a fost a lui Șaguna și a lui Suluțiu, și a sibienilor și a blăjenilor ... și aceasta alcătuiește însușirea ei de căpetenie și cea mai scumpă... Unde dezbină legea unește cartea, lumina...*” — Nicolae Iorga

# MIȘCAREA DE REZISTENȚĂ

## Pentru că există români care cred că Ion Luca Caragiale este doar un liceu

Caragiale este prezentat ca apărător înverșunat al scrisului său, luptând cu editorii, pentru ca aceștia să-i respecte textul integral, ortografia și punctuația. Conștiința de artist impecabil și scrupulozitatea sa sunt mărturii exprimate în numeroasele scrisori către amici cărora le face reproșul „sosului greșelilor de ortografie și punctuație” și a „enormelor greșeli fundamentale”. Sică Alexandrescu a propus o tipărire corectă, la baza căreia să stea un text confruntat științific cu edițiile „Socec”, „Șaraga”, cu manuscrisele lui Caragiale, „un text în care ortografia marelui scriitor să fie repusă în drepturi, ținându-se seamă, riguros, consecvent, dar cu mult discernământ de ultimele reguli academice stabilite”.

Nicolae Steinhardt a constatat că opera lui Caragiale a fost citită până în 1975 din două perspective. Perspectiva „stângistă” (avându-i ca reprezentanți pe Alexandru Piru și Ovid S. Crohmălniceanu) era caracterizată prin supralicitarea criticii burgheziei românești, considerată „dreaptă” românească, a viciilor și a regimului ei politic, și cea „naționalistă”, avându-i ca reprezentanți pe N. Grigorescu, Nicolae Iorga, Lovinescu, N. Davidescu, care îl blamau pe scriitor pentru pretinsa ură față de neamul său. Nicolae Steinhardt a introdus a treia perspectivă, a unui Caragiale profund creștin, creatorul unei lumi în care *atmosfera generală... e blândețea, stâlp al creștinismului*.

*Comediile domnului Caragiale* este o lucrare scrisă de Titu Maiorescu din dorința de a-l apăra pe scriitor de atacurile din presa contemporană, care îl acuzau de imoralitate (acuzatie bazată pe lumea personajelor de joasă speță în

piesele sale). Pornind de la constatarea că tipurile și situațiile din comediile lui Caragiale erau inspirate din realitatea socială a timpului, Maiorescu atrăgea atenția că artistul recrea realitatea dintr-o perspectivă ideal-artistică, fără nicio preocupare practică, în sensul că el generaliza.

Mihai Ralea spunea despre lumea lui Caragiale că „*e minunată: e o lume absolut paradisiacă, fără griji și fără, cum se spune azi, în limbaj mistic, fără cine știe ce problematici interne. Oamenii râd, petrec și se bucură. (...) Caragiale, cel mai național scriitor, cel care a înțeles mai bine firea noastră, ne-a lăsat și acest aspect. Românul care nu-și pierde cumpătul în fața crizei. Literatura sa e tonică și plină de consolație astăzi.*”

Pe de altă parte, I. Constantinescu afirma: „*Teatrul lui Caragiale este nonpsihologic, nu ca o carență a artei dramaturgului: stilul popular și gresesc al comediei sale este prin el însuși antipsihologic. (...) În cazul celor mai importante figure comice, Caragiale păstrează foarte puțin din structura tipului tradițional. Prin distrugerea unității personajului și a umanității lui, prin creația omului dezorientat în afara vieții morale, cu comportament discontinuu, o omului fără calitate, dramaturgul roman este unul dintre creatorii structurii eroului farsei moderne.*”

În opera *Studii critice*, 1890, Constantin Dobrogeanu-Gherea spunea că „*Analiza psihică a tipurilor nu e destul de adâncă, tipurile sunt mai ales descrise și analizate din punctul de vedere exterior. Adâncile mișcări sufletești, cari caracterizează mai ales pe om, ori lipsesc, ori sunt făcute cu mai puțină măiestrie decât caracterizarea tipului și caracterului exterior.*”



Caricatură de Constantin Jiquidi